

Jens Jarisch, Německo:

K: PROSTITUTION AND DRUGS

(Prostituce a drogy)

Jeho absolventská práce není ještě hotová, což způsobiloby zdravotní potíže školitele H. Kopetzkyho. Vyslechli jsme jiný feature tohoto mladého talentovaného novináře, jemuž zřejmě bylo Švýcarsko malé a přesídlil do německého Berlína.

Část seriálu K portrétuje berlínskou drogovou a prostituční scénou. Autor žurnalisticky perfektně kreslí epizody podsvětí systémem mikrofon = pravda. Vybaven skrytým mikrofonem s vysílačkou, přichází jako zvědavý zákazník do přímého kontaktu s aktéry tehdejšího dění na Kurfürstendammstrasse a sleduje příběhy prostitutek a dealerů. Některé posluchače pobouřilo eticky problematické místo, obsahující zvukový záznam začátku soulože v autě.

Ve srovnání s prvním ročníkem mistrovské školy byly práce o sto procent lepší. Všechny vynikají originalitou námětu, který nově vypovídá o subjektu a protíná se v něm minulost, současnost a budoucnost. Úchvatná je realizace – rumunský snímek je zcela srovnatelný s německými, což je za normální situace nemožné. Domnívám se, že všechny práce budou aspirovat na ceny letošních PRIX ITALIA, PRIX EUROPA a PRERMIOS ONDAS. Je to především zásluha školitelů. Byly vybrány současné špičky oboru. Navíc mladá rumunská kolegyně nechtě prozradila, že účast školitelky mnohdy překračovala obvyklé hranice a přesahovala do částečného spoluautorství. Mnohem podstatnější než tento postřeh mimo protokol je fakt, že Lisbeth Jessenová byla přítomna závěrečné fázi stáčení v Rumunsku a názorně jim tak předávala veškeré své zkušenosti a moderní techniky, což se dá zároveň chápat jako vítané školení místních redaktorů, dramaturgů a techniků. I kdyby se Carmen Petcuové už nikdy nepodařilo realizovat tak silný feature, klady mistrovské školy zůstanou zjevné. Dokonce by se to dalo formulovat tak, že kdo z nových zemí EBU nedeleguje svého průkazně talentovaného, anglicky hovořícího, perspektivního mladého tvůrce, ochotného podrobit se dokumentaristické řeholi a náročnému vzdělávacímu procesu, vystavuje se nebezpečí, že se bude mnohem obtížněji udržovat na špičce současné rozhlasové tvorby. Z duše bych si přál, aby byl do školy vyslán i český zástupce. Přihlášky se, pokud vím, posílají v listopadu. Stojí to ovšem sumičku peněz. Co se všechno platí? Týdenní úvodní školení v Norsku (cesta a pobyt), týdenní praktikum v Belgii (cesta a pobyt), kontaktní návštěvy školitele (cesta a pobyt), úhrady natáčení reportáží a závěrečné až třítydenní stáčení pořadu v zemi školeného + cesta a pobyt školitele.

Ukazky prací jsou na CD ROM, který je k dispozici v RRHD.

Tvůrčí semináře

Dr. Peter Klein, ÖIRF Rakousko:

DRAMA A DOKUMENT

Tématem byl velmi zajímavý prostor, ležící mezi rozhlasovou hrou a rozhlasovým dokumentem. Je velmi široký a nezaplňný. Je to způsobeno rozhlasovou organizační strukturou, nebo snad tím, že drama a dokument bývají oddělené jednotky? Hrají tu roli jiné důvody? Klein vysvětlil, že se drama nesmí křížit s dokumentem, alespoň není znám žádný uspokojivý vý-

sledek. Schůdná cesta vede přes zapojení reálných prvků dokumentu do dramatické struktury. Jako jeden z více příkladů uvedl rakouské dokudrama *After Shave*, reflektující vánoční události roku 1989 v Rumunsku po svržení komunistického diktátora Nicolae Ceausesca.

Michael Köhlmeier, Edith-Ulla Gasserová,

Peter Klein, Rakousko:

AFTER SHAVE

Rozhlasová hra, založená na kombinaci žurnalistické reflexe rumunské revoluce z vánoc roku 1989 s dodatečně konstruovanou dramatickou formou. V „rozhlasové dokushow“, využívající živé dobové reporty rozhlasových a televizních reportérů, profesor a jeho dvě asistentky probírají vypjaté scény revoluce a zapojují je do historického a dramatického kontextu.

Další semináře

Kare Johan Lund, NRK Norsko:

NATÁČECÍ TECHNIKY

Dokumentarista – původně mistr zvuku – představil postupy, které užívá norská rozhlasová technologie. Dává přednost systému MS, který se u nás neaplikuje. Vysvětlil, jak se tímto systémem natáčeji monology a jak se pak monology zasazují do celkové zvukové scény. Zajímavý je unikátní způsob, jak efektivně prolínat začátky a konce scén.

Bosse Lindquist, SVT Švédsko:

KLÍČOVÉ MOMENTY

Prostřednictvím ukázek z vlastních prací prezentoval dříve rozhlasový, nyní televizní dokumentarista tuto ústřední myšlenku: „Mé pořady používají hlavní dilema, hlavní rozpor, jako startovní bod. Často to není závislé na tom, jestli se mi podařilo najít dostatečně zajímavé postavy. Spíš akcentuji jednotlivé aspekty života (politiku, historii, vědu), které mne zajímají, a které odstartují investigativní proces. Dávám si záležet na spoustě přípravných rešeršů, a tuto fázi podřizují lidem, kteří svými výpověďmi tvoří tvář pořadu a kteří mohou ovlivnit dokumentaristickou sevřenost“...

Mihaela Helmisová, OR Rumunsko:

RUMUNSKÉ ZKUŠENOSTI

Poněkud schématická přednáška o málo úspěšných pokusech rumunské žurnalistiky prorazit krunýř dřívějšího komunistického režimu.

CLASSICS: Moje volba

Australsko-francouzská nezávislá publicistka Kaye Mortleyová představila dřívější rozhlasové práce, které ji ovlivnily: *Does Your Elephant Play Music?* – *India Song* – *Father Cares: The Last of Jonestown* – *L'Effraie / The Streech Owl* – *Exilio*.

Volba nové programové skupiny dokumentu EBU

Na příští dva roky byli zvoleni Edwin Brys, Belgie – Lorelei Harrisová, Irsko – Kari Hesthamarová, Norsko – Alfred Koch, Rakousko – Ulf Köhler, Německo – Ljubo Pauzin, Chorvatsko – Anna Sekudewiczová, Polsko – Vincent Van Merwijk, Nizozemí; posledně jmenovaný je předsedou.

Každý rozhlas měl jeden hlas. Mimo protokol: volili i Rusové, kteří navržené vůbec neznali a navíc velebili americkou jednoduchou žurnalistickou reflexi, proti níž evropská praxe staví svoje hlubší kulturní pojetí. Prosa-zoval jsem účast zástupců zemí z východu Evropy a pomohl jsem svým hlasem obměnit dřívější složení mladými reprezentanty (Alfred Koch, Kari Hesthamarová, Ulf Köhler).

Dvoustranná kuloární jednání

Po velmi otevřeném jednání s šéfem finského programového projektu Radioatelier Harrim Huhtamäkim jsme se dohodli na bezplatném vysílání jejich pořadů v ČRo. Obměkčilo ho moje konstatování, že bychom mohli za každý díl vyplatit podle našeho honorářového sazebníku nejvýše 50 EUR, což je pro Finy zanedbatelná částka. Jedinou podmínkou je oznámení datum vysílání. Touto dohodou se nám otevírá možnost převzít cca 20 půlhodinok do programové řady ČRo 3 Radioatelier bezplatně, pouze s náklady za přípravu české verze.

Předjednal jsem využití kanadského feature o počítačových hrách v oblasti vzdělávání.

S německými kolegy jsme projednali perspektivu společných koprodukcí. Nejnadějněji vypadá feature o autoru a zpěváku populárních německých písní Antonu Güntherovi – tento německý Karel Hašler žil na statku v Božím Daru, kam se dnes vypravují stovky Němců. V úvahu připadá koprodukce s RBB.

Závěrem

Naléhavě doporučuji pravidelně navštěvovat taková setkání a konfrontovat úroveň naší tvorby se světem. Pro udržování tempa s Evropou, získávání nových impulzů, vyjasňování si názorů, dojednávání spoluprací atd. je to zcela nezbytné. Rovněž doporučuji zvážit možnost vyslání mladého českého dokumentaristy do mistrovské školy EBU.

V roce 2006 se bude konference konat ve Vídni v době od 29. dubna do 4. května. Vzhledem ke geografické blízkosti místa doporučuji zvážit případnou účast kolegům z Českých Budějovic a Brna.

Informace o IFC a o programové skupině feature EBU jsou nyní na web bloku – otevřené formě internetu: www.IFC-online.TK

Veškeré zvukové i písemné materiály jsou k dispozici v redakci rozhlasových her a dokumentu.

Charakteristiky poslouchaných pořadů

Cezary Galek, Polsko

DOCTOR HAGEN'S ANATOMY LESSONS

Zručně udělaný zvukový obraz o problémech, spojených s přenášením eticky sporného podnikání do rigidního Polska. Podstatou jsou reakce (i pozitivní) na zavádění částečné produkce plastikovaných mrtvol v polské vesnici. Kůže zbavená těla, vždy něčím charakteristická (v útrokách ženy je neporozený plod atd.), i jejich zpracování pocházejí z Číny, kde sídlí hlavní produkční základna firmy MUDr. Hagense. Výsledky „umělecké anatomie“ jsou prezentovány na putovní kontroverzní výstavě v zámoří; chystá se její přenesení do Evropy. Propagátorem nové možnosti obživy je ve vesnici žijící polský otec německého producenta profesora Hagena. Má proti sobě silného oponenta v církvi.

Grazyna Wielowiejská, Polsko

HOPE DIES LAST

Balada o čase transformace na východě Evropy. Vystižení chmur ruských námořníků, žijících v Gdyni na zakotvené lodi, která kvůli předlužení nikomu nepatří a nesmí odplout bez finančního vyrovnání. Důvodem letitého živoření na lodi je marná snaha dostat peníze, které námořníkům dluží zkrachovaní bývalí vlastníci a podnikatelé.

Frank Smith, Francie

A LEVEE AGAINST THE GULF OF MEXICO

Cestopisná reportáž o ostrově Jeana Charlese v Mexickém zálivu. Autor hovoří převážně s francouzsky mluvícími lidmi o životě na ostrově, sociální bídě, hurikánech, náboženské víře a propletencích předků – většina z nich jsou Indiáni. Potkává 78letého muže, který má křestní jméno po „československém králi“ – jmenuje se Venceslas Billot.

Winifred Robinson, Velká Británie

POSSESSION / REPOSSESSION

Dokument. Sociální příběh ze severního Irsku, kde si chudé rodiny půjčují peníze a pak půjčky velmi těžce splácí. Dochází k exekucím.

Ragnhild Silkebaekken, Norsko

FROM THREE TO FOUR TO THREE

Ake Blomström, Švédsko

Feature. První část příběhu rodiny, jejíž mladý otec byl postižen agresivní formou rakoviny. Přesto se se ženou a dětmi rozhodli zbytek času, který je Erikovi vyměřen, strávit činnostmi, přinášejícími radost – mezi ně patří gurmánská jídla, objevování klasických filmů atd.

Anders Kjaerullf Christensen, Dánsko

CHOKE

Reportáž. Hlasová designerka Friederike Rabeová, vystudovaná v Karl-Marx-Stadtu, žije už dvacet let v Dánsku. Právě pracuje s managerem Steenem na zlepšení jeho překotné a sípavé výslovnosti. Úryvek z hodičového výukového pásma.

Jiang Kai, Gfong Jinsheng, Wang Wei, Čína

IMPROVISATION

Popularizační pásmo o výsledcích netradiční hudební spolupráce. Profesor čínské ústřední konservatoře Li Xiangting je mistrem hry na starý čínský tradiční strunný nástroj Xiao a guqin. Dean Evenson, původně biolog, už léta tíhnoucí k východní kultuře, hraje na nástroje obvyklé v západní kultuře. Výsledkem jejich spolupráce je unikátní hudební produkce, založená na kombinaci čínské a západní hudby. Evenson střídá flétnu, mandolínu, piano, kytaru a jihoamerické bubny. Základem jejich produkce je čínské téma a následná improvizace.

Philip Scheiner, Německo

THE COUNTRY DOCTOR Ake Blomström

Portrét. Osmasedmdesátiletý MUDr. Ferdinand Bonta je lékařem ve Wildalpen (Divoké Alpy) v Rakousku. Po dlouhou dobu zajížděl za svými pacienty na kole a na lyžích. Asistoval u 800 porodů. Vysvětloval místním lovcům význam techniky coitus interruptus, zabraňoval sňatkům příbuzných. Dává přednost léčení doma než v nemocnici. Říká, že se narodil proto, aby pomáhal.

Obsah

ÚVOD	3
ROZHLAS VE SVĚTĚ	
Zdeněk Bouček: Zpráva o 31. mezinárodní feature konferenci Sinaia 2005	4
Tisková zpráva: Mezinárodní hudební rada	8
Hynek Pekárek: Prix Europa 2005	9
Jitka Škápíková: Prix Italia Milano 2005	9
SEMINÁŘ PRIX BOHEMIA RADIO: VZDĚLÁVÁNÍ ROZHLASEM	
Úvodní teoretická vystoupení	10
Prezentace starších i nových pořadů	21
Představení nového vzdělávacího okruhu	31
Diskuse	32
ROZHLASOVÁ TEORIE A PRAXE	
Andrea Hanáčková: Uvnitř je hra ... (o cyklu CESTY)	33
Blanka Stárková: Cyklus Cesty z jiné strany	40
Jiřina Hůrková: Výslovnostní norma a Český rozhlas	42
Josef Viček: Co se stalo se zvukem?	44
VÝROČÍ	
Václav Cibula /Jan Halas/	48
Josef Hlavnička /Jiří Hubička/	48
Antonín Přidal /Tomáš Sedláček/	50
Václav Smítka /Jiří Hraše/	51
Věra Heroldová-Štovíčková /Rostislav Běhal/	52
Jiří Svejkský /Jaroslava Nováková/	54
TECHNIKA	
Pavel Balíček: Český rozhlas a digitální vysílání	56
Martin Zadražil: International Broadcast Convention	58

DOKUMENTY

Josef Branžovský: O feature a pásmu	60
Stanislav Kozák	66
F. K. Zeman: Anna Hostomská	66
Odešel Richard Honzovič, ctitel české řeči	67

RECENZE

Jan Punčochář: Tyranie médií	69
Jan Punčochář: Karel Tejkal a jeho „Specifičnost rozhlasového zpravodajství“	70
Ohlas posluchače	72

DO ČÍSLA PŘISPĚLI	73
--------------------------------	----

Rachel Anrewsová, Irsko
TULLAGHMURRY LASS

Publicistické pásmo – sled výpovědí. Popis neštěstí, při němž zahynuli otec a syn Greenovi. Po měsíc moře nechtělo vydat jejich těla. Seversky drsné, postaveno pouze na výpovědích příbuzných, kolegů a dalších svědků.

Martim Hedén, Švédsko
SIMPLY FRIGHTENED

Naukové reportážní pásmo. Obrázek činnosti psychiatrické části soudního lékařství. Sledujeme rušný pátek na příjmové ambulanci, kam policie vozí neúspěšné sebevrahy (podstatnou část tvoří přistěhovalci – Kurd, Indka...), a seznamujeme se s praxí na vězeňském oddělení. Dívka Ami podrobně přibližuje svůj stav – stále ji doprovázejí vnitřní hlasy. Poslední část seriálu Mezi vězni a jejich strážci.

Henrik Nielsen, Norsko
A NASTY SECRET

Feature. Příběh Arveho a Trulsy, kteří v padesátých letech vyrůstali v domově pro sirotky či pro děti, o něž se rodiče nemohli starat. Po letech se vypravili na ostrov, kde domov stával, a znovu ožívají jejich nepříjemné vzpomínky na mládí a dospívání. Po vysílání pořadu rozhodlo město Oslo vyšetřit podmínky, za nichž tehdy děti žily v městském sirotčinci.

Wim Vangrootloom, Belgie
VOICES FROM THE PAST

Zvuková glosa. Když lidé zemřou, odejdou s nimi i jejich hlasy. Nebo si snad dokážeme vybavit, jakým tónem k nám promlouval otec? Zdá se, že hlasy nedokážeme udržet v paměti. Je dobře, že máme záznam jejich hlasů na magnetofonové kazetě. Vyprávění mužů i žen o tom, co pro ně hlasy blízkých znamenají.

Vesna Domany-Hardyová, Chorvatsko
LIFE IS A DREAM

Vyprávění o Věře Morrisové. Krásná, umělecky nadaná dívka z dobře situované rodiny odjela za druhé světové války do Vídně, kde její bratr působil jako kulturní vyslanec Svobodného Chorvatska. Po válce se už nemohli vrátit domů, vycestovali do Argentiny, odkud se Věra přestěhovala do Londýna, kde také zemřela. Vystupovala jako zpěvačka a bavička, účinkovala v relacích BBC pro Jugoslávii, několikrát se vdala, naposledy se do ní zamiloval jeden ze slavných malířů 20 století Giorgio de Chirico.

Malte Jaspersen, Německo
SNOW ON PLUM BLOSSOM

Zvukové obrazy japonského jara. Legendy, pověsti, tradiční zvyky. Převážně literární pásmo, doplněné unikátními zvukovými záběry a japonskou hudbou. Spíše umělecké dílo, pracuje se s dojmy, fakta jsou podružná.

Kimberley Lipschus, Ian Walker, Austrálie
HASSAN & THE DJINN

Příběh muže z Afriky, který kvůli poruchám mentálního zdraví trčí v „černé díře“ australského imigrantského systému. Snášet úděl mu pomáhají soudkyně, sociální pracovníce a filmový dokumentarista, který rozjždí kam-

paň za jeho propuštění. Ve vězeních traví už tři roky, trpí halucinacemi, vidí džiny. Kvůli utajení je jeho jméno změněno. V dokumentu vystupují místo konkrétních postav herci.

Jean-Claude Kuner, Německo
THE BROKEN PROMISE

Hraný dokument, reportážním způsobem popisující diskriminaci žen v Albánii a oživující skutečný příběh ženy, jejíž muž, naplňující staletou tradici krevní msty, se stal vrahem, pobývá v horách a ohrožuje svou rodinu. Žena se vzepřela povinnosti snášet pasivní úděl a hleda pomoc na ambasádě. Všechny zvuky pozadí byly natočeny v Albánii.

Pejk Malinovski, USA
THIRTEEN WAYS

Sestřih zvukového záznamu návštěvy spisovatele Sama Swopeho ve třídě jedenáctiletých newyorských žáků s velkou schopností imaginace. Chytrým, provokativním, unikátním způsobem učí žáky objevovat skryté obsahy slov a obrazů básně Wallace Stevense „Thirteen Ways of Looking at a Blackbird“. Pořad je vítězem amerického Third Coast Festival v roce 2004.

Chris Brookes, Kanada
GAME OVER

Vzdělávací feature. Vtipné, veskrze radiofonické pátrání po tom, zda může být forma počítačových her využita při procesu vzdělávání. „Faktem je, že za oceánem je generace mezi 18 a 35 lety, která vyrostla s komputery, skutečně první generace, již se stala tato technologie ústřední částí jejich života. A generace mezi 13 a 18, která následuje po nich, je první generací, vyrostlou s internetem. Pro obě tyto generace je žádoucí a zcela běžné využívat cestu interaktivity“ – říká Douglas Lowenstein, prezident Asociace digitálních interaktivních programů. Autor volí právě tuto cestu – hraje hru s počítačem a přitom probírá dané téma.

Harri Huhtamäki, Finsko
WHEN WILL YOU GO BACK HOME ?

Rozhlasový esej o hledání identity v kořenech a tradicích minulosti. Tématem jsou vztahy mezi černými a bílými, mezi černou a bílou americkou kulturou, a tyto vztahy jsou prezentovány v bohatém zvukovém provedení na literární ukázce z knihy Jamese Baldwina (poprava černochoha a účast bílých dětí) a na ukázkách bílého a černého blues; hovoří a hraje i Mike Seeger. Pořad vznikl za spolupráce amerického zvukového designera Jima McKee.

Eva Roitherová, Andreas Kloner, Rakousko
LET'S LEARN TO THINK

Podtitul: Jak Američané učili Rakušany demokracii. Dokument o výchovném působení Radio Policy, vysílajícím po deset let od roku 1945 v době, kdy Američané okupovali poválečné Rakousko. Rakouští posluchači byli zvaní k diskusím typu „Co bychom měli udělat s krátkou nacistickou historií národa“, „Co je to svoboda tisku“ atd. Stanice uvedla tehdy zcela nové programové typy – kvízy, týdenní rodinné seriály a hudební pořady diskžokejů. Výpovědi pamětníků doplňují archivní zvukové ukázky.

Mezinárodní hudební rada (IMC – International Music Council)

(Tiskovou zprávu přeložil Radim Kolek)

Mezinárodní hudební rada je jedna z nejdůležitějších a vedoucích profesionálních organizací ve světě a věnuje se především vývoji, podpoře a propagaci různorodosti a rozmanitosti hudby a kultury obecně. Jejím cílem je přispívat k vývoji a posílení přátelských pracovních vztahů mezi hudebními kulturami celého světa na základě jejich absolutní rovnosti, vzájemné úcty a uznání. To zahrnuje hudební tvorbu, vzdělání, provozování, vysílání a propagaci, výzkum a dokumentaci, postavení hudebníků a různá jiná hlediska hudebního života. Organizace byla založena v roce 1949 na žádost generálního tajemníka UNESCO jako poradní orgán, je umístěna v sídle UNESCO v Paříži a působí jako nezávislá NGO (nevládní organizace přidružená k OSN) udržující oficiální vztahy s organizací UNESCO. Posláním IMC je poskytovat výjimečné hodnoty svým členům budováním vědomostí, tvořením sítě možností a příležitostí, podporou a zviditelněním aktivit, které pomáhají udržovat součinnost v hudbě a kulturním životě.

Výsledky mezinárodní tribuny skladatelů 2005

52. ročník mezinárodní tribuny skladatelů (IRC) se konal ve Vídni od 6. do 10. června, organizován Mezinárodní hudební radou. Hostitelem byl rakouský rozhlas ORF v úzké spolupráci s Rakouským hudebním informačním centrem (MICA).

Tribuna shromáždila účastníky 30 národností ze 4 kontinentů a prezentovala 57 děl komponovaných během posledních 5 let. Předsedou zasedání byl výkonný producent CBC David Jaeger (Kanada). Po poslechu delegáti vybrali a doporučili nejvýznamnější díla ve dvou kategoriích: hlavní kategorii a kategorii „mladí skladatelé“

V hlavní kategorii byla jako zcela výjimečná vybrána kompozice, *Le temps scintille* (2003) pro smíšený sbor – lotyšský skladatel *Martinš Vilums* (nar. 1974). Nová hudební redaktorka Lotyšského rozhlasu Sandra Nedzvecká ji prezentovala na nahrávce koncertu Lotyšského rozhlasového komorního sboru řízeného Kasparem Putninemem. V díle *Le temps scintille* skladatel užil básně Rainera Maria Rilkeho (několik veršů z *Duineser Elegien* – *Elegie z Duina*) a Paula Valéryho (z *Le cimetiére marin* – *Hřbitov u moře* – opět část), kde základní myšlenka koresponduje se skladatelovým vnímáním zátraku života – život jako lehký třpyt, jako chvějící se čas, v kterém plujeme. Materiál díla napodobuje melodii řeči, *vícevrstvá intonace* a barva tónů napodobuje tok podvědomí.

Nejpřínosnější kompozicí, která byla vybrána v kategorii „mladí skladatelé“ pro celosvětové šíření rozhlasem, se stala orchestrální skladba britského skladatele *Luke Bedforda* (nar. 1978) – *Rode with darkness* (2003). Dílo bylo prezentováno rozhlasem Berlín-Brandenburg v nahrávce Německého symfonického orchestru Berlín, řízeného Georgem Benjaminem. Název skladby je převzat z Miltonova „*Paradise Lost*“ (Ztraceného ráje). Satan byl přinucen opustit ráj a nyní je rozhodnut vrátit se zpět nepoznán. Bedford vybral název po dokončení kompozice, přesto je zřejmé, že Miltonův popis potlačeného a přemoženého Satana určuje expresivní kvalitu a pohyb v kompozici.

K doplnění vybraných děl bylo doporučeno zúčastněnými a ostatními zainteresovanými rozhlasovými stanicemi 9 dalších kompozic pro vysílání a uvedení na koncertech.

Výsledky z přehlídky tohoto roku byly oznámeny na tiskové konferenci v Rakouském hudebním informačním centru (MICA) 10. června. Během vyhlášení byla předá-

na medaile Picasso-Miro Organizace pro vzdělání, vědu a kulturu UNESCO producentům vybraných skladeb. Ta bude udělena též skladateli, jehož skladba byla vybrána v hlavní kategorii. Skladatel, jehož dílo bylo oceněno v kategorii „mladí skladatelé“, obdrží stipendium pro mladé skladatele (Guy Huot Bursary for Young Composers), pojmenované po předešlém generálním tajemníku IMC, který zemřel v roce 2002. Skladatelům obou vybraných děl bude též nabídnuta objednávka na kompozici od Radio France ve spolupráci s IRC.

Sledujíc svoje poslání propagovat a podporovat soudobou tvorbu, a to za pomoci rozhlasového vysílání, vstoupila Tribuna v roce 2003 při příležitosti 50. výročí do nové fáze svého vývoje. Posílila tak svoji roli jako jedno z nejdůležitějších „rendez-vous“ pro mezinárodní výměnu produkcí soudobé hudby. Například skladby vybrané na Tribuně 2004 vysílalo více než 500 rozhlasových stanic v rámci spolupráce členů EBU a dalších spolupracujících rozhlasových sítí. Mnoho z nich bylo též provedeno na veřejných koncertech.

Delegátům byly nabídnuty bohaté možnosti pro sdílení zkušeností během workshopů souvisejících s tématy, při plánování v rozhlasech a při vytváření programů se soudobou hudbou. Člen exekutivní rady a výkonný ředitel MICA Peter Rantasa zdůraznil ve svém klíčovém projevu důležitost vysílání nové hudby v úrodném mediálním prostředí. Při té příležitosti byla též všemi delegáty vysoce oceněna prezentace nového 5.1 prostorového zvuku ve studiu ORF 2.

Tribuna 2005 obdržela finanční podporu od Art Mentor Foundation Lucerne, UNESCO a EBU.

Hlavní kategorie

Vybraná díla:

Martinš VILUMS (Lotyšsko) – *Le temps scintille*

Doporučená díla:

Peteris Butans (Lotyšsko) – *There flows a never – ending stream of light*

Frederic Durieux (Francie) – *Traverses 2 & 3*

Clemens Gadenstätter (Rakousko) – *Danse mimetique*

Jesper Nordin (Švédsko) – *Dvojkonzert pro housle, violoncello a orchestr*

Krzysztof Knittel (Polsko) – *Konzert pro cembalo, orchestr a magnetofonový pásek*

Maja Ratkjeová (Norsko) – *Konzert pro hlas (moods III)*

Diana Rotaruová (Rumunsko) – *Shakti*

Jesus Rueda (Španělsko) – *Smyčcový kvartet č. 3 „Islas“*

Raminta Šerkšnytėová (Litva) – *Vortex*

Kategorie „mladí skladatelé“ – kategorie do 30 let

Vybraná díla:

Luke Bedford (Velká Británie) – *Rode with darkness*

Doporučená díla:

Diana Rotaruová (Rumunsko) – *Shakti*

Raminta Šerkšnytėová (Litva) – *Vortex*

Dolby Digital 5.1

Při natáčení se používá větší počet mikrofonů a jinak rozestavených na rozdíl od stera. Točí se přímo 5 stop. Prostorový zvuk vytváří iluzi věrné reprodukce akustických vlastností prostoru. Video složka DVD nabízí informace o skladbách a interpretech.

Mgr. Hynek Pekárek

PRIX EUROPA 2005

V kategorii Radio Drama bylo tento rok nominováno do soutěže 42 titulů vybraných komisí Prix Europa v předkole, v němž se – alespoň podle e-mailových zpráv pořadatelů – sešel rekordní počet rozhlasových her.

Původně bylo záměrem dramaturgie obeslat festival hrou Jana Vedrala Jackson, statut však omezuje stopáž her šedesáti minutami, proto jsme se rozhodli vyslat hru Barbíny, která vzešla ze spolupráce s Divadlem Na zábradlí. Předpokládali jsme, že širší téma hry – zmatení kulturních hodnot a narůstající vliv nejkleslejší komerční kultury v životě společností současné euroamerické civilizace – bude obecně srozumitelné. Tento předpoklad se v podstatě potvrdil, při závěrečné debatě se diskutující rozdělili na dva tábory. Jeden z nich hru naprosto odmítal, její formu pokládal za chaotickou a výpověď až za urážlivou, vulgární. Jedna z německých posluchaček do slova uvedla, že ostré výrazy a intimnosti ve hře jsou nechutné a jako zenu ji urážejí (paradoxem je, že hru napsaly ženy!).

Druhý smířlivější tábor měl slova pochopení pro poselství hry, které někteří pojmenovali jako „feministické“, pro téma – kolegyně z BBC je případně pojmenovala jako „společenské a kulturní vakuum“, i pro její velmi specifický humor – výstižně jej označila kolegyně z Chorvatska jako „českou ironii“. Shodně oba tábory pojmenovaly problémy inscenace jako nedotaženou dramaturgii a realizaci.

O dramaturgických, režijních či tematických trendech se v letošní soutěži, myslím, nedá hovořit. Naopak výsledky soutěže – dvě hlavní ceny vyhrály konvenční komedie (Německo, Norsko) – zřetelně nabou-

rávají v Čechách tak rozhojňný předsudek o nadřazenosti Prix Europa nad Prix Italia. V tomto myšlenkovém stereotypu je Prix Europa vyzdvihována jako stěžejní tvůrčí dílna určující a vymezující hlavní trendy obsahové i formální, zatímco Prix Italia je odkazována do role převážně reprezentativní akce obesílané méně kvalitní produkcí (o tom, že tu je evropská produkce konfrontována s produkcí asijskou, australskou, americkou, se mlčí). Že jde o hrubě zjednodušující postoj, dokazuje mimo jiné i skutečnost, že zatímco „jsme se letos v Berlíně dobře bavili“, v Miláně se velká část her tematicky zabývala problémy soužití multietnických komunit.

Myslím, že je na čase přijmout oba festivaly jako kvalitativně rovnocenné a jejich odlišné soutěžní statuty (otevřené společnosti delegátů proti jmenované porotě) respektovat jako systémy, které mají svoje výhody i nevhody.

Mým favoritem v soutěži byla hra z produkce norského rozhlasu NRK Respect z pera osvědčeného (nejen) rozhlasového dramatika Roberta Fergusona. Hra byla volně inspirována skutečnými událostmi, které se přihodily proslulým spisovatelům Normanu Mailerovi a Larsu Norénovi. Příběh dvojnásobného vraha, jemuž obrovský úspěch jeho literární prvotiny pomůže k předčasnému propuštění z vězení, klade znepokojivé otázky o důslednosti a smyslu evropského trestního práva, které často zvýhodňuje práva zločince nad právy jeho obětí. Tuto hru hodlá dramaturgie rozhodně uvést a uvažujeme samozřejmě i o uvedení obou vítězných komedií, které nabízejí českému posluchači kultivovanou zábavu i dobré herecké příležitosti.

Mgr. Jitka Škápíková

Prix Italia Milano (18.–25. 9. 2005)

Zpráva ze služební cesty

Účast na Prix Italia byla jako vždy velmi podnětná a tvůrčí. Jako delegát jsem sledovala kategorii dokument, která se dělila na dvě podkategorie: kulturní dokument a tzv. current affairs, tedy zpravodajsko-publicistické pořady. V první z nich bylo přihlášeno 22 programů, ve druhé 14. Poslech všech pořadů v této kategorii představoval cca 30 hodin vysílání. Porota jako vždy jednala uzavřeně. Poslechy pro akreditované účastníky probíhaly ve společné poslechové místnosti nebo individuálně z počítače, což je velmi vítaná inovace, která nabízí možnost podrobně zkoumat pořad s textem (anglickým překladem cizojazyčných pořadů), eventuálně vracet se ke sporným pasážím, tedy rozebírat dokumenty velmi podrobně a soustředěně. Anglické textové verze všech přihlášených pořadů jsem přivezla pro potřeby redakce, doplněné vlastními poznámkami, stručnými obsahy, hodnocením a s návrhy, které pořady bychom mohli ev. využít k našemu vysílání v české verzi. Podrobnou zprávu

o všech pořadech jsem předala PhDr. Zdeňku Boučkovi a konzultovala s ním možnosti užití vyslechnutých pořadů v cyklu Radiodokument a Radioatelér. Už teď se daří říci, že minimálně tři z pořadů se v našem vysílání v následující sezóně objeví. Dále máme také k dispozici výsledky soutěže a konečné hodnocení poroty. Vše je k nahlédnutí v redakci rozhlasových her a dokumentu. Český rozhlas tentokrát soutěžil s pořadem Cesta do Saganu. Ten se do užšího výběru nedostal, ale podle ohlasů i v konfrontaci s ostatními soutěžními pořady dopadl uspokojivě. Dá se říci, že český dokument patří na mezinárodním poli mezi ty lépe hodnocené, můžeme se řadit k úspěšným a kladně hodnoceným rozhlasovým stanicím v této oblasti. (Na rozdíl třeba od Slovenského rozhlasu, který mívá lepší hodnocení v kategorii her než my, v dokumentu patří – s prominutím – k outsiderům.) Příští rok bychom měli být členy poroty, proto se v kategorii her nebudeme účastnit jako soutěžící.

VZDĚLÁVÁNÍ ROZHLESEM

SEMINÁŘ PRIX BOHEMIA RADIO PODĚBRADY 2005

5. října 2005 od 9.30 do 13.30 hodin, aula FF UK, Zámek Poděbrady

Program semináře:

Citace T. G. Masaryka

Úvodní slovo

O vzdělávání

Vzdělávání a rozhlas v historickém vývoji

Prezentace starších i nových pořadů:

Piš a slyš

Meteor

Toulky českou minulostí

Da Capo

Souvislosti

Zlaté české ručičky

Nový vzdělávací okruh ČRo

Diskuse

Jan Halas

Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Mgr. Eva Ješutová

Mgr. Robert Tamchyna

PhDr. Ivo Budil

Mgr. Jaromír Ostrý

Lukáš Hurník, Ph.D.

MgA. Jiří Hraše

MgA. Pavel Krejčí

Mgr. Miroslav Bobek

Tomáš Garrigue Masaryk

Co je vzdělání všeobecné?

Co tedy všeobecné vzdělání je? Není sumou vědomostí, sice by konverzační slovník byl nejlepším prostředkem vzdělávacím. Lidé s takovým encyklopedickým vzděláním nám neimponují. Všeobecné vzdělání není sumou vědomostí, protože vědění je organism, něco živého. To jsme my, kteří si myslíme, pracujeme, a všeobecné vzdělání – to je ten celý člověk, popřípadě celá daná společnost. Proto jde o vědění organizované, spojené jedno s druhým. Dále všeobecné vědění je něco vyššího než jednotlivá věda, proto všeobecné vzdělání není učnost, přeúčnost. Ta je obyčejně údělem specialisace, méně všeobecného vzdělání. Ne o účelnost běží, ale o živé organické vědění, přirozenou vševědčinnost.

Nechceme však všeobecného vzdělání bez odbornictví. Každý všeobecný vzdělanec má vedle toho být odborníkem; tím nabývá na přesnosti. Jen tou měrou, která je zároveň specialistou, vyhýbá se diletantismu, který bývá údělem všeobecného vzdělání. Proti diletantismu je jediným lékem specializace.

... Právě dnes je velké nebezpečí stát se polovzdělanec. Diletant je člověkem předmluvy, jen titulního listu, to je ta povrchnost. Diletantismus je rakovina nejen rozumová, ale i mravní; má špatný vliv na charakter. Vzdělání, jak z nás dělá člověka, může z nás udělat i nečlověka. Je vzdělání dobré i zlé. Vzdělání se často stává požitkářstvím a užívá se ho často jako stimulans, jako čer-

né kávy. Lék proti tomu: pochopit, co je to přesnost práce, co je to práce v malém.

Tak přirozené je toto naše toužení po všeobecném vzdělání, že všechny naše školy posud podávají jen vzdělání všeobecné. Specialistickou nemáme vlastně posud ani jednu školu. Máme obecné školy, gymnasia, universitu – všechny tyto školy podávají vzdělání všeobecné. Je do velké míry úkolem sebevýchovy, specialisovat se. Ale nejen při speciálním, také při všeobecném vzdělání je třeba sebevýchovy.

... Vedle školství zejména žurnalistik je orgánem vzdělání, odtud ohromná jeho odpovědnost.

Všeobecné vzdělání se chrání nejen speciálním vzděláním před diletantismem, ale i tím, že se prohlubuje filosoficky. Děním vzdělání na speciální, všeobecné a filosofické. Filosofické vzdělání je něco docela jiného než všeobecné. Všeobecné vzdělání dává multa a filosofické multum.

Jaký je mravní význam všeobecného vzdělání a vzdělání vůbec?

... Všeobecné vzdělání je intelektuální demokracie, rovnost ducha, jím existuje kolektivism, komunism duchovní, bez něho by nebylo spolužití. Individualism musí být v souměrnosti s kolektivismem. Vzdělání všeobecné je eo ipso humanitní a všelidské a směřuje přes všechny rozdíly osobní i národnostní k sjednocení všech myslících a cítících lidí.

Jan Halas

Úvodní slovo

Ačkoliv to vypadá nepravděpodobně, mám dojem, že se lidé rádi vzdělávají. A nejraději se vzdělávají tehdy, když o tom nevědí. Vzdělávání není totiž synonymem k vyučování, jde o pojem daleko širší. Jistě – škola dává všem svými vyučovacími metodami jisté vzdělávací základy. Tím, že je povinná, vyvolává však v dětech a mladých lidech dosti značný odpor. Ten rozhlasu nehrozí. Můžete jej kdykoliv zapnout a kdykoliv zase vypnout

a nehrozí vám z jeho strany žádná represe v podobě poznámek a špatných známek.

Rozhlas má proto vzdělávací možnosti téměř neomezené. Nemusím snad ani připomínat, že mám na mysli opravdový rozhlas, nikoliv „zvukomlejny“. Veřejnoprávní rozhlas je kulturotvorná instituce a vzdělávání je kulturotvorný proces. Z toho plyne, že veřejnoprávní rozhlas je v nejširším slova smyslu vzdělávací institucí.